

Poc més d'un any després de publicar la seva *Gramática* (de 1998, amb una reedició de 1999; vegeu-ne la ressenya a *ER XXII* [2000], p. 242-244), l'*Academia de la Llingua Asturiana* publica ara el seu *Diccionariu de la llingua asturiana* (en endavant *DALLA*). Amb aquesta publicació, que coincideix amb el vintè aniversari de la creació de l'Academia, fundada el 1980, es fa realitat l'objectiu que s'havia proposat aquesta institució en publicar les *Normes ortogràfiques* i l'esmentada *Gramática*: el diccionari, junt amb les normes ortogràfiques i la gramàtica normativa, ha de constituir la base de l'asturià modern.

L'obra conté un pròleg (p. vii-ix), unes instruccions per al maneig del diccionari (p. xi-xv) i un llistat d'abreviatures i signes emprats (p. xvi) que acompanyen les 1300 pàgines i escaig del cos del diccionari. El volum es presenta en format foli, amb el text a dues columnes i amb una tipografia llegidora i clara. D'acord amb l'esperit que l'anima, tot el diccionari (portada, signatura del pròleg) es presenta com a obra col·lectiva de l'Acadèmia i no hi figuren responsabilitats individuals o els noms dels components de l'equip que l'ha elaborat.

D'antuvi, el que cal assenyalar d'aquest diccionari és el seu caràcter i voluntat de ser un diccionari normatiu. Els reculls lexicogràfics que existeixen fins ara dedicats al domini asturià eren resultat d'estudis dialectals i per tant eren més aviat diferencials o, bo i essent diccionaris més generals, no tenien la voluntat de diccionaris normatius. Segons el seu caràcter de normatiu, el diccionari és estrictament unilingüe i, naturalment, segueix les directrius que s'havien proposat en les normes ortogràfiques i en la gramàtica citades més amunt; tanmateix acull d'una manera «molt tolerant», segons expressió dels seus autors (p. xi), les variants dialectals.

En el que segueix ens centrarem en els aspectes tècnics de l'elaboració del diccionari. En primer lloc, és molt de remarcar la cura que han posat els lexicògrafs de l'Academia en l'elaboració formal del diccionari. Així, per exemple, en les definicions dels mots: les definicions són sempre, o almenys sempre que això ha estat possible, substituïbles; és a dir, les definicions es fan amb mots de la mateixa categoria gramatical que el mot definit i, per tant, teòricament, podrien ésser intercanviables en una frase entre ells; la resta de precisions que acompanyen i que són necessàries per a la comprensió del mot apareixen entre parèntesis quadrats. Per exemple, «**tanxer**: v. Tocar [les campanes]», on *tocar* és la definició substituïble de *tanxer* i el que apareix entre parèntesis indica que aquest verb és aplicable solament en un determinat àmbit semàntic. Quan és materialment impossible de donar una definició substituïble, aquesta circumstància s'indica marcant la definició amb un asterisc. Així, per exemple, en el cas de les interjeccions (ex. «**tángole-mángole**: *interx*. *que s'emplega pa imitar daqué que pinga, que bancia pingando») o en el cas de vocatius com en l'accepció cinquena de **bobu**, **-a**, **-o** («*fam*. *Espresión que s'emplega en función apellativa como vocativo»); o també en el cas dels participis (que s'inclouen només amb entrada pròpia quan tenen altres accepcions a més de la bàsi-

ca) (ex. «**despacháu, -ada, -ao**: *ax.* *Participiu de **despachar**. 2 Qu'arregla rápido un asunto [da-quién]. 3 Que ta fuera por voluntá propia [d'un contratu, d'una rellación social una persona]»).

És clar que aquesta pràctica en alguns casos dóna resultats que poden sorprendre, particularment un lector no especialista; així si es compara el ja mencionat **tanxer** amb altres casos, p. ex., «**pensionista, el/la**: *sust.* Persona [que cobra una pensión]», «**pentagrama, el**: *sust.* Conxuntu [de cinco ringleres horizontales y paraleles y cuatro ralures entre elles onde s'escriben les notes musicales]» o «**pelota, la**: *sust.* Oxetu [redondu o esféricu de cueru, de goma que s'emplega pa xugar]» es fa evident que en el primer cas, el de *tanxer*, seria possible, en una situació de llengua real, substituir el mot definit pel mot que el defineix; en el segon, el de *pensionista*, això ja seria menys habitual en una situació de llengua real; i, en canvi, en els dos darrers casos (*pentagrama* i *pelota*) el resultat seria molt pertorbador. Potser en alguns casos es podria pensar a desplaçar una mica el parèntesi quadrat; per exemple, en el cas de «**llombiellu, el**: *sust.* Tira [de carne mucho apreciao que s'asitia entre'l costellar y el llombu d'una vaca, d'un gochu]», potser s'hauria pogut definir com 'Tira de carne [muchu apreciaoetc], cosa que segurament no entraria en contradicció amb l'ús que s'observa en, per exemple, la definició de **chalecu** o **chamarra**, que es defineixen com 'prenda de vestir' seguides de les precisions adequades entre parèntesis quadrats.

També pel que fa a les definicions, els autors indiquen que s'han evitat amb cura les definicions circulars, és a dir, aquells casos on dos mots es defineixen recíprocament l'un a l'altre. I, per als noms de plantes i animals, s'ha donat el nom científic llatí a més d'una descripció succinta, cosa que fa identificable sense dubtes la cosa designada per un mot (ex. «**pinella, la**: *sust.* *Achillea millefolium*, cenoyina, planta [de fueyes muy pequeñas y flores blanques]» o «**tomillu, el**: *sust.* Planta del xéneru *Thymus* [mui aromosa que s'emplega como adobíu]»). Precisament, en el punt de les instruccions per al maneig del diccionari que menciona la introducció d'aquests noms científics, es diu que això s'ha fet sempre que la qualitat de les fonts emprades ho ha permès; hem trobat a faltar que en algun lloc es digués, encara que fos genèricament, quines eren aquestes fonts emprades; en realitat la pràctica és que altres diccionaris normatius, com per exemple el *DIEC*, no donen tampoc una llista de fonts, però això ajudaria el lector, com també ho faria en el cas d'altres diccionaris normatius, a fer-se una idea del procés d'elaboració del diccionari. En tot cas, cal dir que, en alguns casos que hem comprovat, les definicions no depenen de les del *DRAE*, i són clarament superiors a les d'aquest diccionari.

Pel que fa als elements lèxics que s'hi registren, el *DALLA* inclou mots de tots els àmbits tal com correspon a un diccionari normatiu d'una llengua moderna. Així s'hi troben mots corresponents al domini de la tècnica (p. ex. *videu*¹), de la història recent europea (p. ex. *sóviet, soviéticu, guetu* o *nazi*), o mots de la llengua més o menys especialitzada (p. ex. *cacuminal* o *paragoxe*, de la lingüística; *electrocardiograma* i altres amb *electro-* de la medicina, o *paratiroides*, del mateix camp; *prerrenacentista* o *prerromànticu* de les arts; *taoïsmu* de la religió), etc.

Al costat d'això s'hi registren mots i expressions, i també accepcions només secundàries, de caràcter totalment familiar (marcats aleshores amb l'abreviatura *fam.*); així, per exemple, «**peñazu, el**: *sust.* Peña [grande]. 2 Golpe [con una peña] 3 *fam.* Cosa peraburrida» o «**vidorra, la**: *sust. fam.* Vida [bona]».

Com és lògic, en aquest diccionari no s'han recollit refranys, però sí les locucions i expressions més o menys fixes de la llengua; aquestes apareixen sovint acompanyades d'un exemple del seu ús. Vegeu, per exemple, els riquíssims casos recollits en els articles **güevu** o **güesu** o **tomar**.

En resum, el *DALLA* satisfà a bastament l'objectiu de dotar l'asturià d'un lèxic que permeti usar aquesta llengua en qualsevol context i registre (des del periodístic al científic o a l'estrictament familiar).

Maria-Reina BASTARDAS I RUFAT
Universitat de Barcelona

1. Encara que, a títol de curiositat, direm que no hi hem sabut trobar una sèrie de termes referits a la informàtica o a les comunicacions per xarxa. Hi hem trobat **clònicu** però no l'equivalent al català *mediàtic*.